

Warszawa, 13 lutego 2013 roku

Ochrona praw własności intelektualnej na rynku płatnych telewizji w 2012 roku

Stanowisko SDPT SYGNAŁ

Statystyki dotyczące polskiego rynku płatnych telewizji nie pozostawiają złudzeń: rok 2012 był kolejnym rokiem wzrostu przestępczości intelektualnej, a rolę kluczową w tym procesie zaczyna odgrywać kanał internetowy. W przygotowanym przez firmę Google „Raporcie przejrzystości” z grudnia 2012 roku (<http://www.google.com/transparencyreport/>) wskazano, że ten globalny gracz usuwa miesięcznie ok. 10 mln URL-i zgłoszonych jako naruszające prawa autorskie. W czołówce serwerów, z których usuwane są największe ilości treści, są też polskie serwisy - zajęły one 1 i 4 miejsce na świecie.

Dotychczas kradzież sygnału telewizyjnego polegała głównie na rozdzielaniu uprawnień kart kodowanych platform satelitarnych i aktywność przestępcza w tym zakresie utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie. Miniony rok wykazał także znaczny wzrost poziomu zagrożeń związanych z bezprawnym wyświetlaniem nadań, audycji telewizyjnych i utworów audiowizualnych na stronach internetowych (streaming). Stowarzyszenie Programów Telewizyjnych SYGNAŁ złożyło w 2012 roku 180 zawiadomień o przestępstwie wraz z wnioskami o ściganie sprawców przestępstw, co stanowiło trzykrotny wzrost w porównaniu do roku 2011.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w opracowaniu „Raport o stanie bezpieczeństwa w Polsce w 2011 roku” prezentuje niepokojące statystyki dotyczące naruszeń wynikających z art. 6 i 7 Ustawy o ochronie niektórych usług świadczonych drogą elektroniczną opartych lub polegających na dostępie warunkowym. Poziom stwierdzonych przestępstw wzrósł o 76% w porównaniu z rokiem poprzednim (2010 – 242, 2011 – 425), a przestępstw wykrytych aż o 82% (2010 – 229, 2011 – 416). Warto zwrócić uwagę, że statystyki sądowe Ministerstwa Sprawiedliwości związane z ochroną własności intelektualnej dotyczą tylko spraw w rozumieniu art. 278 § 2 kk jako kradzież programu komputerowego.

Jako Stowarzyszenie SYGNAŁ dostrzegamy potrzebę szerszych działań, wymagających koalicji wszystkich zainteresowanych podmiotów działających na rynku, mających na celu skuteczną ochronę własności intelektualnej. W „Raporcie o stanie bezpieczeństwa w Polsce w 2011 roku”, w dziale „Obszary wymagające wzmocnienia w celu poprawy skuteczności przeciwdziałania i zwalczania przestępstw przeciwko prawu własności intelektualnej”, Policja wskazuje na „właściwy proces szkoleniowy”, jednak w 2012 roku zostało przeprowadzone tylko jedno szkolenie, zorganizowane w Rzeszowie przez KWP. Stowarzyszenie SYGNAŁ, próbując uzupełnić tę lukę, stale organizuje warsztaty skierowane do jednostek policji i innych służb, podczas których prezentowane są praktyczne aspekty związane z troską o ochronę własności intelektualnej.

Dostrzegamy szereg barier systemowych, które utrudniają właściwe postępowania prawne związane z ochroną własności intelektualnej. Pomimo że przestępstwa przeciwko własności intelektualnej dokonywane są z chęci zysku, organy ścigania nie prowadzą właściwego rozpoznania tego rodzaju zjawisk. To na pokrzywdzonych spoczywa ciężar odpowiedniego zgromadzenia informacji niezbędnych

do podjęcia dalszych czynności procesowych, w formie umożliwiającej odpowiednie ich sprawdzenie w postępowaniu przygotowawczym. Nawet w przypadku, gdy pokrzywdzony przekazuje niezbędne informacje, sprawy te bardzo często są prowadzone przez nieprzygotowanych policjantów z jednostek policji najniższego szczebla tj. komisariatów i komend rejonowych. Tymczasem do prowadzenia postępowań niezbędne jest posiadanie podstawowej wiedzy z zakresu telekomunikacji i informatyki oraz dotyczącej charakteru usług internetowych. Barierą w prowadzeniu postępowań jest także system organizacji Prokuratury, w której obowiązuje rejonizacja prowadzonych spraw, a nie specjalizacja. Oznacza to, że Prokurator otrzymuje do prowadzenia sprawy nie ze względu na specjalistyczną wiedzę merytoryczną i posiadane kwalifikacje, ale miejsce zamieszkania sprawcy przestępstwa np. kradzieży mienia, zabójstwa, fałszowania dokumentów oraz z wykorzystaniem sieci teleinformatycznych. W przypadku tych ostatnich, kwestia geolokalizacji ma szczególnie niskie znaczenie, przestępczość ta bowiem wiąże się przeważnie z próbą unikania odpowiedzialności poprzez rozproszenie terytorialne prowadzonej działalności.

Sprawy o naruszenia prawa własności intelektualnej w przypadkach organizowania lub kierowania działalnością przestępczą oraz osiągnięcia stałego źródła dochodu np. z reklam i mikropłatności, powinny być ścigane z urzędu (art. 116 ust. 3 i art. 117 ust. 2 Ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych). W rzeczywistości organy ścigania uzależniają wszczęcie postępowania przygotowawczego od złożenia wniosku przez pokrzywdzonego.

W przypadkach wszczęcia postępowań karnych brakuje procedur umożliwiających niezwłoczne wyłączenie usług, za pośrednictwem których popełniane są czyny przestępcze. W praktyce w sprawach o bezprawne rozpowszechnianie treści utworów za pośrednictwem strony internetowej, po złożeniu zawiadomienia bardzo długo trwają czynności procesowe, a pokrzywdzony nadal ponosi straty.

Działalność przestępcza w zakresie własności intelektualnej przynosi straty na kilku poziomach: od strat właścicieli praw, po budżet państwa. Wyrazistym przykładem skali naruszeń może być transmisja walk bokserskich za pośrednictwem usługi pay-per-view (PPV). Bezprawne rozpowszechnianie transmisji walki w czasie rzeczywistym (streaming online) za pośrednictwem stron internetowych naraziło platformy telewizji satelitarnych na straty ponad 3,5 mln zł (ok. 120 000 widzów po ok. 30 zł).

Dodatkowo pojawiają się zagrożenia związane z praniem pieniędzy. Często praktyką jest złożony system obrotu środkami finansowymi, prowadzący do czerpania korzyści majątkowych z bezprawnego nadawania programów telewizyjnych online. Właściciele tego typu stron internetowych, próbując unikać odpowiedzialności, przerejestrowują strony przez różne, specjalnie z tej okazji tworzone firmy, szczególnie poza granicami RP, i za ich pośrednictwem dokonują prania pieniędzy. Możliwość swobodnego dokonania płatności na konto za pośrednictwem wielu banków oraz Premium SMS dodatkowo wspiera finansowanie działalności przestępczej.

Rola naruszeń praw własności intelektualnej w finansowaniu zorganizowanej działalności przestępczej jest bagatelizowana, pomimo że istnieją twarde dowody wskazujące na takie powiązania. Podczas zorganizowanej przez SDPT Sygnał konferencji w kwietniu 2012 roku, przedstawiciele firm BSKyB i Nagravision zaprezentowali sprawę przestępstwa opartego o zjawisko sharingu, zorganizowanego na międzynarodową skalę. Za pośrednictwem 31 stron internetowych oferowano bezprawny dostęp do płatnych telewizji satelitarnych, w tym polskich. Uczestnikami przestępstw było ponad 10 000 „biorców” – osób bezprawnie korzystających z usług współdzielenia tzw. słów kontrolnych. Najbardziej niepokojący w tej kwestii był fakt, iż lokalizacja serwerów sharingowych pozwala na zasadne przypuszczenie, że dochodziło dofinansowania aktywnych grup terrorystycznych.

Wymieniając listę barier w skutecznej ochronie praw własności intelektualnej należy jednocześnie dostrzec przykłady dobrego prowadzenia spraw. Przeważnie realizują je policjanci pasjonaci z rozległą wiedzą teleinformatyczną. Potrafią ustalić faktyczny mechanizm przestępczego działania, odpowiednio zakwalifikować je jako czyn zabroniony oraz w jednoznaczny sposób zabezpieczyć cyfrowy materiał dowodowy, który pozwala na wydanie wyroku skazującego.

Przestępstwa z wykorzystaniem Internetu, ze względu na swoją złożoność i rozproszony charakter są nieraz trudne do prowadzenia. Domeny (usługi) są często rejestrowane w innych krajach niż serwery, na których bezprawnie rozpowszechniane są treści przez osobę z jeszcze innego państwa prowadzącego spółkę z kolejnego kraju itd. Przeciwdziałanie tego typu przestępczości wymaga wypracowanych procedur przez organy ścigania wielu państw. Współpraca międzynarodowa w tym zakresie, nawet wewnątrz UE, jest zdecydowanie niewystarczająca i dlatego SDPT SYGNAŁ zwróciło się o wpisanie do „Programu na rzecz ochrony praw autorskich i praw pokrewnych w latach 2013 – 2015” nowego celu strategicznego - „Wzmocnienia współpracy międzynarodowej w zakresie ujawniania i zwalczania naruszeń prawa własności intelektualnej.” Cel ten mógłby być realizowany poprzez:

1. Podjęcie aktywnych działań mających na celu zwiększenie współpracy organów wymiaru sprawiedliwości, zwłaszcza państw członkowskich UE.
2. Intensyfikację bezpośredniej współpracy organów ścigania ze służbami innych krajów.
3. Wzmocnienie współpracy przedstawicieli organów ścigania, wymiaru sprawiedliwości w międzynarodowych szkoleniach i konferencjach.

Konieczność współpracy międzynarodowej uwidacznia się w takich sytuacjach, jak np. bezprawne rozpowszechnianie nadań programów telewizyjnych poza granicami RP przez *polsky.tv* na szkodę wszystkich działających w Polsce dużych stacji telewizyjnych z telewizją publiczną włącznie. W takich przypadkach niezbędne jest wsparcie państwa i jego organów.

Dyskusja wokół własności intelektualnej w Internecie ogranicza się do błędów w konsultacjach (bądź jej braku) międzynarodowych umów, w tym ACTA, mających na celu ochronę własności intelektualnej, bądź do postulatów środowisk wolnościowych, które przy wsparciu jednostek rządowych głoszą pochwałę działalności polegającej na nielegalnej internetowej dystrybucji twórczości. Podczas gdy przedmiotem „ściągania” na dużą skalę w olbrzymiej większości jest utwór, który w sieci został umieszczony wbrew woli posiadacza praw, np. filmy przed ich oficjalną dystrybucją. Założenie dopuszczalności ściągania z „nielegalnych źródeł” narusza art. 6 Dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.U.UE.L.2001.167.10) oraz Konstytucyjną zasadę ochrony własności i innych praw majątkowych.

Istnieje konieczność merytorycznej dyskusji oraz podjęcia konkretnych działań w celu skutecznej ochrony praw własności intelektualnej poprzez egzekwowanie obecnych przepisów prawnych, a także szukanie dodatkowych rozwiązań dzięki koalicji rynkowej funkcjonującej szerzej, niż tylko granice kraju.

* * *

Stowarzyszenie Dystrybutorów Programów Telewizyjnych SYGNAŁ służy ochronie własności intelektualnej, jaką jest sygnał telewizyjny, tym samym praw konsumentów, nadawców, dystrybutorów i licencjodawców programów telewizyjnych. Jego celem jest przeciwdziałanie kradzieży sygnału telewizyjnego w sieciach kablowych i na platformach cyfrowych, wyłudzeniu i podrabianiu oryginalnego sprzętu, wprowadzaniu do obrotu fałszywych kart i dekoderek. Poprzez prowadzone działania, w szczególności edukacyjne, SYGNAŁ promuje konieczność poszanowania dóbr intelektualnych. Współpracuje z innymi organizacjami mającymi podobne cele, a także organami ścigania. Stowarzyszenie powstało w 2001 roku z inicjatywy CANAL+/CYFRY+, HBO oraz UPC Polska. Obecnie działalność stowarzyszenia wspierają także: Cyfrowy Polsat, VIMN Polska, Orange Polska, telewizja n, Lege Artis Service.